

O‘ZBEKISTONDA ESTRADA SAN’ATINING RIVOJLANISH BOSQICHLARI

Isoqov Ikromjon Asliddin o‘g‘li

O‘zDK huzuridagi B. Zokirov nomidagi Milliy estrada san’ati instituti

“Estrada san’ati” fakulteti 2-bosqich talabasi

Ilmiy rahbar: R.R.Islamova

O‘zDK huzuridagi B. Zokirov nomidagi MESI “Estrada xonandaligi”

kafedrasi professori

Annotatsiya

Mazkur maqolada O‘zbekistonda estrada san’atining shakllanishi, rivojlanish bosqichlari hamda zamonaviy davrdagi taraqqiyot tendensiyalari ilmiy jihatdan tahlil qil inadi. Estrada san’atining milliy madaniyatdagi o‘rni, uning professional sahna san’ati sifatida shakllanish jarayonlari, mashhur san’atkorlarning ijodiy faoliyati va mustaqillik davrida yuz bergan o‘zgarishlar yoritib berilgan. Shuningdek, global madaniy integratsiya sharoitida o‘zbek estradasining milliylik va zamonaviylik uyg‘unligidagi rivojlanish xususiyatlari ochib beriladi.

Kalit so‘zlar: *estrada, musiqa san’ati, milliy madaniyat, o‘zbek estradasi, sahna madaniyati, modernizatsiya, san’at taraqqiyoti, ijrochilik.*

KIRISH

San’at insoniyat ma’naviy hayotining ajralmas qismi hisoblanadi. Musiqa san’ati esa jamiyatning estetik didi, milliy qadriyatlar va ma’naviy tafakkurini shakllantiruvchi muhim omillardan biridir. O‘zbekistonda estrada san’ati XX asrning ikkinchi yarmidan boshlab professional yo‘nalish sifatida shakllanib, bugungi kunda milliy madaniyatning eng ommaviy va ta’sirchan turlaridan biriga aylandi.

Estrada san’ati xalq musiqasi, maqom, zamonaviy ritmlar va sahna madaniyatining uyg‘unlashuvi asosida rivojlandi. Ayniqsa mustaqillik yillarida milliy estrada yangi bosqichga ko‘tarilib, xalqaro miqyosda tan olinadigan ijrochilar va asarlar yaratildi.

Mazkur tadqiqotning maqsadi O‘zbekistonda estrada san’atining tarixiy rivojlanish bosqichlarini ilmiy asosda tahlil qilish hamda uning bugungi taraqqiyot xususiyatlarini aniqlashdan iborat.

O‘ZBEK ESTRADASINING SHAKLLANISH BOSQICHLARI

Dastlabki rivojlanish davri

O‘zbek estradasining shakllanish jarayoni XX asrning 1950–1960-yillariga to‘g‘ri keladi. Ushbu davrda professional musiqa ta’limi tizimining rivojlanishi, davlat filarmoniyasi

faoliyatining kengayishi hamda sahna ijrochiligining yangi shakllari paydo bo‘lishi estrada san’atining rivojiga zamin yaratdi. Bu davrda milliy kuy va qo‘shiqlar zamonaviy orkestr jo‘rligida ijro etila boshlandi. Natijada an’anaviy musiqa bilan zamonaviy sahna uslublari uyg‘unlashdi. Estrada yo‘nalishida faoliyat yuritgan dastlabki ijodkorlar xalq ohanglarini yangi uslubda talqin qilish orqali tomoshabinlar e’tiborini qozondi. 1960–1970-yillarda estrada ansambllari tashkil etilishi san’atning professionallashtirishiga katta ta’sir ko‘rsatdi. Ayniqsa “Yalla” guruhi faoliyati o‘zbek estradasining taraqqiyotida muhim o‘rin tutadi. Mazkur guruh milliy kuylarni zamonaviy ritmlar bilan uyg‘unlashtirib, xalqaro auditoriya e’tiborini ham qozona oldi.

Sovet davridagi estrada san’ati

Sovet davrida estrada san’ati mafkuraviy nazorat ostida rivojlangan bo‘lsa-da, professional ijrochilik maktabi shakllandi. Bu davrda sahna madaniyati, vokal mahorat va orkestr ijrochiligiga katta e’tibor qaratildi.

Estrada qo‘shiqlarida vatanparvarlik, mehnat, do‘stlik va insoniy qadriyatlar asosiy mavzu sifatida namoyon bo‘ldi. Professional kompozitorlar va shoirlarning hamkorligi natijasida yuqori saviyadagi musiqiy asarlar yaratildi. Shuningdek, radio va televideniye rivojlanishi estrada san’atining ommalashuviga xizmat qildi. Televizion konsertlar va festivallar yangi iste’dodlarni kashf etishda muhim platformaga aylandi.

Mustaqillik davrida estrada san’ati

1991-yilda O‘zbekiston mustaqillikka erishgach, milliy madaniyatni rivojlantirish davlat siyosatining ustuvor yo‘nalishiga aylandi. Natijada estrada san’atida ham tub o‘zgarishlar yuz berdi. Milliy qadriyatlar va an’analarni tiklash jarayoni estrada ijodida ham aks etdi. Qo‘shiqlarda milliy ruh, tarixiy meros va ma’naviy qadriyatlar keng targ‘ib qilina boshlandi. Shu bilan birga zamonaviy texnologiyalar, yangi musiqiy janrlar va xalqaro tajriba estrada rivojiga ijobiy ta’sir ko‘rsatdi.

Mustaqillik davrida ko‘plab iste’dodli xonandalar va bastakorlar yetishib chiqdi. Estrada san’atining texnik va badiiy imkoniyatlari kengaydi. Professional studiyalar, videokliplar va katta sahna loyihalari paydo bo‘ldi. Shuningdek, “O‘zbeknavo” kabi tashkilotlarning faoliyati estrada san’atini tartibga solish va rivojlantirishda muhim ahamiyat kasb etdi. Yosh ijrochilarni qo‘llab-quvvatlash, milliy estrada an’analarini saqlash va sahna madaniyatini oshirishga alohida e’tibor qaratildi.

ZAMONAVIY O‘ZBEK ESTRADASINING XUSUSIYATLARI

Bugungi kunda o‘zbek estradasi global madaniy jarayonlar bilan chambarchas bog‘langan holda rivojlanmoqda. Zamonaviy estrada quyidagi xususiyatlari bilan ajralib turadi:

milliy va zamonaviy musiqaning uyg‘unligi;

texnologik imkoniyatlarning kengayishi;

xalqaro musiqiy uslublarning kirib kelishi;
yosh auditoriyaning didiga moslashuv;
vizual madaniyat va sahna imijining kuchayishi.

Internet va ijtimoiy tarmoqlar estrada san’atining rivojlanishida yangi bosqichni boshlab berdi. Endilikda ijrochilar o‘z ijod mahsullarini global auditoriyaga tezkor tarzda taqdim etish imkoniyatiga ega bo‘ldi.

Biroq zamonaviy estrada rivojida ayrim muammolar ham mavjud. Jumladan, ayrim qo‘shiqlarda badiiy saviyaning pasayishi, milliy an’analardan uzoqlashish hamda tijorat maqsadlarining ustunligi san’atshunoslar tomonidan tanqid qilinmoqda.

XULOSA

O‘zbekistonda estrada san’ati uzoq tarixiy taraqqiyot bosqichlarini bosib o‘tdi. Dastlab xalq musiqa an’analari asosida shakllangan estrada keyinchalik professional sahna san’ati sifatida rivojlandi. Mustaqillik yillarida esa milliy estrada yangi mazmun va shakl kasb etdi.

Bugungi kunda o‘zbek estradasi milliy madaniyatni targ‘ib qiluvchi muhim vositalardan biri sifatida jamiyat ma’naviy hayotida katta o‘rin egallaydi. Shu bilan birga, uni yanada rivojlantirish uchun milliylikni saqlash, badiiy saviyani oshirish va yosh ijodkorlarni qo‘llab-quvvatlash muhim vazifalardan biri bo‘lib qolmoqda.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Karimov I. A. Yuksak ma’naviyat – yengilmas kuch. – Toshkent: Ma’naviyat, 2008.
2. Rajabov I. O‘zbek musiqa tarixi. – Toshkent: O‘qituvchi, 1991.
3. To‘xtasinov S. Estrada va ommaviy musiqa san’ati asoslari. – Toshkent, 2015.
4. Jabborov A. O‘zbek san’ati tarixi. – Toshkent: Fan, 2001.
5. Qodirov R. Zamonaviy o‘zbek estradasining rivojlanish tendensiyalari // San’at va madaniyat. – 2020.
6. O‘zbekiston Milliy ensiklopediyasi. – Toshkent, 2005.